

Tone Kleveland
Nedre Kleveland 37
4534 MARNARDAL

Deres ref

Vår ref

Dato

21/952-

7. desember 2021

Tillatelse til midlertidig avvik fra manøvreringsreglement for Laudal kraftverk - vedtak

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i vedtak av 09.04.2021 gitt Agder Energi Vannkraft AS (AEVK) tillatelse til midlertidig avvik fra manøvreringsreglementet for Laudal kraftverk i Mandalselva i Lindesnes (tidligere Marnadal) kommune.

NVEs vedtak er påklaget av Tone Kleveland i brev av 14.04.2021. NVE har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket, og har sendt saken til departementet for endelig avgjørelse.

1. Bakgrunn

Det ble gitt konsesjon til Laudal kraftverk i 1977. På dette tidspunktet var det ikke laks i Mandalsvassdraget, men det ble gitt vilkår om at manøvreringsreglementet kunne tas opp til ny vurdering dersom laks vendte tilbake til vassdraget. Med dette utgangspunktet ble det i kgl. res. av 14. juni 2013 fastsatt et nytt manøvreringsreglement for Laudal kraftverk.

I punkt 3 i reglementet fra 2013 står det: «*Manøvreringsbestemmelsene fastsettes for en prøveperiode på 5 år fra ikrafttreden. Dersom manøvreringsbestemmelsene gir uforutsette negative virkninger for driften av Laudal kraftverk, kan bestemmelsene endres etter krav fra Agder Energi Vannkraft AS eller Miljødirektoratet. Det er en forutsetning at endringen skjer innenfor formålet om å opparbeide Mandalselva til en god lakseelv.*»

AEVK har siden 2014 gjennomført et miljødesignprosjekt på lakseførende strekning som tar utgangspunkt i at både hensyn til laks og kraftproduksjon skal vektlegges. Basert på erfaringene så langt med det gjeldende reglementet og resultatene/anbefalingene fra miljødesignprosjektet, mener AEVK at forutsetningene for å få endret manøvreringsreglementet er til stede, og søkte NVE om dette 12.6.2020. Formålet med et midlertidig avvik

fra manøvreringsreglementet ville være å teste ut anbefalingene fra miljødesignprosjektet for å finne løsninger som i større grad ivaretar hensynet til laks og kraftproduksjon, jf. "Miljødesign Mandalselva – samlet tiltaksplan og oppsummering. NINA Rapport 1691".

AEVK har signalisert at de vil søke om et permanent reglement innen 5 år fra en tillatelse til midlertidig avvik blir gitt.

NVE ga AEVK tillatelse til å fravike manøvreringsreglementet fra 2013 for perioden 15.04.2021 til 15.04.2026 på nærmere angitte vilkår og med en justering av lengden på perioden med sommervannføring, slik at denne samsvarer med lengden på fiskesesongen.

2. Klagen

Departementet gjengir hele klagen fra Tone Kleveland:

"Jeg er grunneier og fiskerettighetshaver i Mandalselva på minstevannsføringsstrekningen nord for Laudal Kraftverk, der dette midlertidige reglementet vil få alvorlige konsekvenser.

Området er meget godt egnet til fluefiske og har vært godt besøkt av fluefiskere de 4 årene strekningen har vært åpen, etter at tersklene ble tatt bort. Med vannføringsregimet som har vært fram til og med sesongen 2020, har fisket fungert utmerket. Med det vedtatte vannføringsregimet med 12 m³/s vil det få dramatiske følger for fisket, da mange fiskeplasser vil bli ubrukelige. Salg av fiskekort vil falle kraftig og dermed vil inntektene til gården reduseres.

Endringene i manøvreringsreglementet har ikke tatt hensyn til fiskeplasser. AEV har ikke utredet konsekvensene det nye reglementet vil få for fisket.

I vedtaket fra NVE står det at tillatelsen gis på følgende vilkår, der ett av vilkårene er dette:

NVE forutsetter at Agder Energi Vannkraft har ordnet de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket.

Jeg som grunneier og fiskerettighetshaver har ikke blitt kontaktet av AEV om dette punktet. Altså er ikke vilkåret for endring av reglementet oppfylt."

3. NVEs vurdering av klagen

NVE har vurdert klagen som følger:

"[...]"

Hovedfokuset i en midlertidig prøveperiode vil blant annet være å dokumentere virkningene av forslaget om en minstevannføring i sommersesongen på 12 m³/s. Denne minstevannføringen er vurdert som tilstrekkelig for å sikre vandring, oppvekstforhold osv., og er i tillegg vurdert å kunne opprettholde fiskbare forhold på strekningen.

Fiskeforholdene på strekningen vil ellers variere gjennom sesongen, blant annet som følge av varierende grad av overløp og naturlige flommer. I vårt vedtak forutsetter vi at

også virkningene av en minstevannføring for fiskeforholdene blir gjenstand for en vurdering gjennom den midlertidige perioden. NVE vurderer det som fornuftig å få verifisert virkningene av foreslåtte endringer, herunder også virkninger for fiskeforholdene. Denne midlertidige perioden vil gi et godt og nødvendig grunnlag for vurderinger av en ev. søknad om et permanent reglement for Laudal.

Når det gjelder opplysningene om at endret minstevannføring vil redusere inntektene fra fiske, og påstanden om at AEVK ikke har ordnet de privatrettslige forholdene, viser vi til ekspropriasjonsskjønnet som ble avsagt 25.9.1980 i forbindelse med utbyggingen av Laudal kraftverk. I skjønnet ble det lagt til grunn at fisket etter laks og sjøaure på utbygningsstrekningen (fra Mannflåvatn til utløp av Laudal kraftverk) er totalødelagt og erstattet. Nåværende reglement ble fastsatt hovedsakelig på grunn av biologiske vurdering knyttet til oppvandrings- og utvandringsforhold og oppvekstforhold for laks. Sportsfiskeforhold var ikke sentralt for fastsettelse av nåværende reglement og dagens vannføring på strekningen må derfor anses som en «bonus» for rettighetshavere, som i utgangspunktet har fått erstatning for en total ødeleggelse av fisket på strekningen. Vi legger derfor til grunn at vilkåret om å ordne privatrettslige forhold knyttet til fiske på denne strekningen er ivarettatt."

4. Departementets merknader

Post III i manøvreringsreglementet for Laudal kraftverk fastsatt ved kgl. res. av 14.06.2013 gir AEVK anledning til å søke om endring av manøvreringsbestemmelsene. Ved kgl. res. av 15.12.2000 er NVE gitt myndighet til å fatte vedtak etter § 8 i vannressursloven når det gjelder tillatelse til å gjennomføre nødvendige naturfaglige undersøkelser.

NVEs tillatelse av 09.04.2021 er et enkeltvedtak som kan påklages. Departementet vil drøfte de merknadene i klagen som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen. Departementet kan også ta hensyn til forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Klagens sentrale anførsler er at det i NVEs vedtak ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til verdien av fisket på minstevannføringsstrekningen, og at AEVK ikke har ordnet de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket, slik det framgår av vilkårene til tillatelsen. Departementet registrerer at Tone Kleveland også i høringsuttalelsen til NVE ga uttrykk for at redusert minstevannføring ville føre til dårligere forhold for fiske, og at dette måtte tas hensyn til.

Balansering av hensynet til laks og hensynet til kraftproduksjon stod sentralt da konsesjonsvilkårene for Laudal kraftverk ble fastsatt i 2013. Det ble fastsatt et prøvereglement for å gjennomføre nødvendige undersøkelser og forsøk før endelig reglement ble fastsatt. Det er i reglementet også åpnet for at AEVK kunne søke om endringer dersom det nye reglementet ga uforutsette negative virkninger for kraftverksdriften. Forutsetningen var at endringene skjedde innenfor formålet om å opparbeide Mandalselva til en god lakseelv.

Det er i miljødesignprosjektet rettet spesiell oppmerksomhet mot produksjon av ungfisk på utbyggingsstrekningen og oppvandring av laks forbi kraftverket i tillegg til sikker utvandring av smolt og vinterstøinger. Det er i prosjektet konkludert med at en vannføring på 10 m³/s om sommeren anses som tilstrekkelig for å oppnå vandring og produksjon av fisk. I prosjektet har det også vært en rådgivningsgruppe, som har pekt på at en større vannføring vil gi bedre forhold for fiske. AEVK har tatt noe hensyn til dette ved å foreslå en sommervannføring på 12 m³/s.

AEVK har i begrunnelsen for søknaden vist til at reduksjonen i kraftproduksjonen ble større enn beregnet, samtidig som den omsøkte endringen i manøvreringsreglementet vil bidra til å høste erfaringer med den sommervannføringen som er anbefalt gjennom miljødesignprosjektet.

NVEs tillatelse til å fravike manøvreringsreglementet gjelder for 5 år og skal være gjenstand for overvåking og dokumentasjon av virkningene for laks. NVE har pekt på at dette også gjelder forholdene for fiske.

Departementet er av den oppfatning at den omsøkte endringen av manøvreringsreglementet vil kunne bidra til at både hensynet til laks og hensynet til kraftproduksjon ivaretas på en bedre måte. Erfaringene med det midlertidige reglementet skal legges til grunn ved utforming av endelig reglement, og det vil da være mulig å rette opp eventuelle uheldige eller utilsiktede virkninger av manøvreringen i perioden.

AEVK har i søknaden vist til at forslaget til vannslipp i hovedsak er begrunnet i en vitenskapelig tilnærming hva gjelder oppvekst og vandring, og mener dette er i samsvar med post III i manøvreringsreglementet fra 2013. Departementet er enig i at dette oppfyller forutsetningen om at *"endringen skjer innenfor formålet om å opparbeide Mandalselva til en god lakseelv."*

Verdien av fisket på den regulerte elvestrekningen er etter departementets syn avhengig av at Mandalselva kan sies å være en god lakseelv. Det er derfor en forutsetning at manøvreringsreglementet først og fremst utformes ut fra hensynet til laksens krav hva gjelder opp- og nedvandings- og oppvekstforhold. Så vil hensynet til fisket også ligge til grunn ved endelig utforming av manøvreringsreglementet basert på dokumentasjonen av erfaringene med prøvereglementet.

Departementet slutter seg også til NVEs vurdering om at fiskeforholdene på strekingen ikke bare avhenger av størrelsen på minstevannføringen, men hvordan vannføringen varierer gjennom sesongen som en følge av varierende grad av naturlige flommer og overløp.

NVE peker i klageoversendelsen på at det ved ekspropriasjonsskjønnet ble lagt til grunn for erstatningen at fisket på strekingen mellom Mannflåvatn og Laudal kraftverk var totalødelagt. Departementet slutter seg til NVEs vurdering om at dette innebærer at vilkåret om at de privatrettslige forholdene er ordnet, er ivaretatt.

Oppsummering

Det fastsatte manøvreringsreglementet fra 2013 skulle ivareta en best mulig balanse mellom kraftproduksjon og hensynet til laks. NVEs tillatelse til midlertidig å fravike manøvreringsreglementet innebærer at det kan gjennomføres undersøkelser som etter departementets syn kan bidra til en ytterligere forbedring av forholdene for laks, samtidig med en økning i kraftproduksjonen. Dette er i samsvar med intensjonen bak reglementet fra 2013. Ved dokumentasjon av konsekvensene av det nye reglementet, vil også virkningene for fiske bli vurdert. Etter uttesting av det midlertidige manøvreringsreglement og anbefalingene fra miljødesignprosjektet, vil det bli fastsatt et endelig manøvreringsreglement for Laudal kraftverk.

5. Departementets konklusjon

Klagen fra Tone Kleveland tas ikke til følge. Departementet opprettholder NVEs tillatelse til at Agder Energi Vannkraft AS kan fravike manøvreringsreglementet for Laudal kraftverk fastsatt i kgl. res. av 14.06.2013 for perioden 15.04.2021 til 15.04.2026 på fastsatte vilkår.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Med hilsen

Katrin Lervik (e.f.)
underdirektør

Steinar Pettersen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Agder Energi Vannkraft AS
Norges vassdrags- og energidirektorat